

NORGES HØYESTERETT

Den 26. juni 2008 avsa Høyesterett dom i

HR-2008-01151-A, (sak nr. 2008/499), straffesak, anke over dom,

I.

A

(advokat Tor Kjærvik)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

(kst. statsadvokat Trude Sparre)

II.

B

(advokat Berit Reiss-Andersen)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

(kst. statsadvokat Trude Sparre)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Coward**: Saken gjelder straffutmålingen for uaktsomt heleri av vel 40 000 kroner, spesielt om det vil være tilstrekkelig å reagere med bøtestraff.
- (2) Oslo tingrett avsa 27. august 2007 dom der de to tiltalte som saken for Høyesterett gjelder, A og B, ble funnet skyldig i uaktsomt heleri og straffen for begge satt til betinget fengsel i 30 dager og en bot på 3 000 kroner. Domsslutningen for de to lyder slik:
 - ”3. A, født 15. januar 1979, dømmes for overtredelse av strl. § 317 første og femte ledd (slik bestemmelsen lød frem til 30. juni 2006) til en straff av fengsel i 30 – tretti – dager, som i medhold av straffeloven §§ 54 flg gjøres betinget med en prøvetid på 2 – to – år, samt en bot på kr 3000 – tretusen – , subsidiært fengsel i 6 – seks – dager. A dømmes til å betale saksomkostninger med kr 3000 – tretusen –.

...

7. **B, født 23. august 1980, dømmes for overtredelse av strl. § 317 første og femte ledd (slik bestemmelsen lød frem til 30. juni 2006) til en straff av fengsel i 30 – tretti – dager, som i medhold av straffeloven §§ 54 flg gjøres betinget med en prøvetid på 2 – to – år, samt en bot på kr 3000 – tretusen – , subsidiært fengsel i 6– seks – dager. B dømmes til å betale saksomkostninger med kr 3000 – tretusen –.”**

- (3) Anker over straffutmålingen fra A og B – og for en tredjemann som ikke er med i saken for Høyesterett – ble forkastet ved Borgarting lagmannsretts kjennelse 29. januar 2008.
- (4) A og B har anket videre til Høyesterett over straffutmålingen og anfører særlig at det bare bør anvendes bøtestraff.
- (5) *Jeg er kommet til at ankene ikke fører frem.*
- (6) De to domfelte er begge utenlandske statsborgere, i slutten av tyveårene, og tidligere ustraffet.
- (7) De er nå dømt for i februar eller mars 2005 å ha overført et beløp på vel 40 000 kroner hver til mottakere i Albania via Nederland gjennom Forex Bank Norge, til tross for at de burde ha forstått at pengene stammet fra ulovlig virksomhet. Begge har forklart at landsmenn som de ikke kjente fra før, hadde bedt dem om å bistå med overføringen. Begrunnelsen for at de ble bedt om å bistå, skal ha vært at de nevnte personene ikke kunne legitimere seg på annen måte enn ved identifikasjonskort fra asylmottakene der de oppholdt seg, noe som banken ikke godtok.
- (8) Bakgrunnen for pengeoverføringene er omtalt i en straffedom av 8. september 2006 fra Borgarting lagmannsrett, der en hovedmann ble dømt for grovt heleri og oppbevaring av narkotika til fengsel i to år og seks måneder. I denne dommen heter det blant annet:

”Heleriet gjelder 13 enkeltoverføringer av pengebeløp i tidsrommet 25. februar – 4. mai 2005, i alt 532.000 kroner. Pengene ble sendt via Forex bank Norges filialer på Fridtjof Nansens plass i Oslo og på Oslo sentralbanestasjon til forskjellige mottakere i Nederland og Albania. ...

...

Mest sannsynlig er pengene utbytte av narkotikaomsetning. ...

I skjerpende retning legges ved straffutmålingen vekt på at heleriet gjelder store beløp, og at utbyttet etter all sannsynlighet kommer fra sterkt samfunnsskadelige virksomheter som narkotikaomsetning og for en del muligens fra hallikvirksomhet. Slike virksomheter er utelukkende begrunnet i et ønske om profitt hos gjerningsmennene. Å sikre utbyttet er en forutsetning for å drive kriminell virksomhet der økonomisk vinning er formålet. Helerne gir derfor ofte et avgjørende bidrag til at slik virksomhet fortsetter. Alt tyder på at det i dette tilfellet dreier seg om organisert kriminalitet.”

- (9) Mens hovedmannen altså ble dømt for forsettlig grovt heleri, ble A og B frifunnet for tiltale om forsettlig heleri og dømt bare for uaktsomt heleri. Det kan dermed ikke legges til grunn at de var klar over at pengene stammet fra narkotikavirksomhet. Deres forhold

gjelder dessuten bare en mindre del av det samlede beløpet, slik at det for dem ikke er tale om grovt heleri.

- (10) Det er ingen rettspraksis som gir særlig veiledning for straffutmålingen for slikt uaktsomt heleri som her. At straffen skal være mildere enn ved forsettlig heleri, fremgår likevel klart av forarbeidene til lovendringen der uaktsomt heleri ble gjort straffbart. Jeg viser til Ot.prp. nr. 56 for 1989-1990 side 47, der det heter at det ”må uansett være på det rene at uaktsomt heleri generelt bør bedømmes mildere enn hvor det er utvist forsett”. En viss veiledning kan også lovforarbeider og rettspraksis om uaktsomt bedrageri gi. At skyldgraden har stor betydning for straffutmålingen der, er det blant annet redegjort for i Rt. 2003 side 320.
- (11) Ved den nærmere bedømmelsen i vår sak er jeg enig med aktor i at beløpets størrelse – vel 40 000 kroner – kan sies å være midt i kjerneområdet for simpelt heleri. Jeg er også enig med henne i at skylden for begge de tiltalte bør sies å ligge i det øvre sjikt av vanlig uaktsomhet: Etter det de selv har forklart, forholdt de seg til ukjente landsmenn som sa at de bodde i asylmottak, men kom med store pengebeløp. Tingretten, som lagmannsretten viser til, uttaler at A opptrådte ”klart uforsvarlig og strafferettslig uaktsomt”, og at B ”handlet klart i strid med rimelige krav til forsvarlig atferd, og således strafferettslig uaktsomt”.
- (12) Helerier representerer et alvorlig samfunnsproblem, og allmennpreventive hensyn må veie tungt ved straffutmålingen for slike heleriovertredelser som her. I utgangspunktet ville jeg se det som temmelig klart at det ikke ville være riktig å reagere bare med bøtestraff.
- (13) Samtidig er det – for begge de tiltalte – forhold som trekker i formildende retning. De har begge samarbeidet med politiet og møtt som vitner i straffesakene mot den nevnte hovedmannen, med den belastningen det kunne innebære. Og straffeforfølgningen har tatt lang tid – overtredelsene ble begått i februar og mars 2005 og oppdaget i mai samme år, mens tiltale først ble tatt ut i mars 2007 fordi påtalemyndigheten ville vente til saken mot hovedmannen var ferdig.
- (14) Jeg er likevel kommet til at det er tatt tilstrekkelig hensyn til de formildende momentene ved den straffen som tingretten og lagmannsretten har fastsatt, og slutter meg til lagmannsretten når den uttaler:
- ”Lagmannsretten har funnet spørsmålet om valg mellom bøtestraff og betinget fengselsstraff vanskelig, særlig hensett til de formildende omstendigheter det er pekt på foran, men har kommet til at det i en sak som denne foreligger allmennpreventive hensyn av en slik tyngde at de utelukker bruk av bøtestraff. Det vises for så vidt til den beskrivelse av det bakenforliggende grunnlag for de aktuelle helerihandlinger som er gjengitt foran, og som viser hvorledes betydelige beløp som stammer fra straffbare handlinger kan overføres til utlandet ved oppstyking i enkelttransaksjoner. Det er nødvendig med høy grad av aktsomhet overfor alle oppfordringer til bistand som kan tenktes å ha en slik bakgrunn, og det er også nødvendig å tydeliggjøre dette ved å reagere strengt overfor personer som ikke utviser tilstrekkelig aktsomhet ved slike anledninger.”**
- (15) Jeg stemmer etter dette for denne

D O M :

Ankene forkastes.

- (16) Dommer **Flock:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende, dommer Coward.
- (17) Dommer **Tønder:** Likeså.
- (18) Dommer **Stabel:** Likeså.
- (19) Dommer **Lund:** Jeg er kommet til at ankene fører frem. For straffutmålingen er det, som førstvoterende nevner, lite å hente fra rettspraksis om heleri, men jeg er enig med henne i at rettspraksis om uaktsomt bedrageri gir en viss veiledning. Av denne praksis fremgår det at verdigrensen for når forsettlig trygdebedragerier medførte ubetinget fengsel, for noen år siden lå på 30-35 000 kroner, jf. Rt. 2003 side 320. Under verdigrensen vil valget mellom betinget fengsel og/eller bot måtte bero på de konkrete omstendighetene i saken.
- (20) Jeg har ikke noe å innvende mot førstvoterendes beskrivelse av de forhold de domfelte er funnet skyldig i og graden av deres uaktsomhet. Det er imidlertid grunn til å fremheve at handlingene skjedde som hjelp til landsmenn uten personlig vinning for øye.
- (21) Jeg antar for min del at forholdene i utgangspunktet vil kunne kvalifisere til en straff på linje med den tingretten og lagmannsretten har utmålt. Her er det imidlertid gått lang tid fra de straffbare forhold ble avdekket og frem til tingrettens dom, omtrent det samme tidsrom som i Rt. 2003 side 875 medførte at straffen for et forsettlig heleri, som i utgangspunktet kvalifiserte til 45 dagers fengsel, i sin helhet ble gjort betinget, med andre ord en betydelig reduksjon av straffen. I vår sak kommer det til at de domfelte samarbeidet med politiet.
- (22) Førstvoterende har gjennom sin tiltredelse av den gjengitte uttalelsen fra lagmannsretten, lagt avgjørende vekt på allmennpreventive hensyn ved overføring til utlandet av pengebeløp fra forbrytersk virksomhet, oppstykket i enkeltransaksjoner. Det er ingen holdepunkter for at de domfelte, som opptrådte uavhengig av hverandre, var klar over at deres overføringer inngitt i et slikt system. Etter min oppfatning kan dette momentet da vanskelig tillegges mer enn begrenset vekt. Det er ikke ualminnelig at gjenstander for heleri er deler av et langt større opplegg. Dette inngår i vurderingen av heleri som et samfunnsområde som påvirker det generelle straffenivå.
- (23) Jeg finner at straffen bør settes til en bot på 5 000 kroner, subsidiært fengsel i ti dager.
- (24) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Ankene forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: